

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคโลหิตจางธาลัสซีเมียเป็นโรคทางพันธุกรรมที่ยังเป็นปัญหาทั่วโลก มีประชากรที่มีขึ้นแฝง (พาหะ) ของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย และฮีโมโกลบินที่ผิดปกติสูงถึง 250 ล้านคน (วิชัย เทียนถาวร, 2545) มีทารกแรกเกิดที่เป็นโรคปีละ 200,000 คน โดยครึ่งหนึ่งเป็นโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย และอีกครึ่งเป็นภาวะฮีโมโกลบินผิดปกติ และส่วนใหญ่มักพบอุบัติการณ์ของการเกิดโรคสูงในประเทศแถบตะวันออกกลาง และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวในด้านร่างกายและจิตใจ ต่อประเทศชาติในด้านสังคม และเศรษฐกิจ (อรุณี เจตศรีสุภาพ, 2533; Panich, 1991; Weatherall, 1983)

ในประเทศไทยได้มีการศึกษาเพื่อประเมินสถานการณ์พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโรคเลือด พบว่า โรคโลหิตจางธาลัสซีเมียเป็นปัญหาที่สำคัญอันดับหนึ่ง และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ ขณะนี้พบประชากรไทยที่เป็นพาหะของโรคมีมากถึงประมาณร้อยละ 30-40 หรือประมาณ 18-24 ล้านคน (วิระศักดิ์ พุทธาศรี, วัชรารัตน์ ไพบูลย์ และรัชตะ ตั้งศิริพัฒน์, 2547) จากสถานการณ์ของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียในประเทศไทยเป็นสิ่งสำคัญ และแนวโน้มผู้ป่วยสะสมมีเพิ่มขึ้น เป็นปัจจัยหลักในการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียเพื่อไม่ให้มีผู้ป่วยใหม่เกิดขึ้น ซึ่งพบอุบัติการณ์ของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยมีผู้ป่วยที่เกิดใหม่ในแต่ละปี ดังนี้ (บุญเชียร ปานเสถียรกุล, 2546)

ฮีโมโกลบินบาร์ทไฮดรอกซีฟีทลิส	เกิดใหม่ปีละ	1,250 คน	เสียชีวิตเมื่อแรกเกิดทั้งหมด
ฮีโมซัยกัสเบต้าธาลัสซีเมีย	เกิดใหม่ปีละ	625 คน	ผู้ป่วยที่ยังมีชีวิตอยู่ 6,250 คน
เบต้า-ธาลัสซีเมีย/ ฮีโมโกลบินอี	เกิดใหม่ปีละ	3,250 คน	ผู้ป่วยที่ยังมีชีวิตอยู่ 97,500 คน
ฮีโมโกลบินเอช	เกิดใหม่ปีละ	7,000 คน	ผู้ป่วยที่ยังมีชีวิตอยู่ 420,000 คน

ทารกที่เกิดมาแต่ละครั้ง จากการตั้งครรภ์ของคู่สมรสที่เป็นพาหะ จะมีโอกาสเป็นโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียร้อยละ 25 หรือประมาณ 1 ใน 4 ในแต่ละปี ประเทศไทยจะมีทารกเกิดใหม่เป็นโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ประมาณ 12,125 คน ครึ่งหนึ่งเป็นโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียชนิดรุนแรงที่จะ ต้องเข้ารับการรักษาตลอดอายุขัย ซึ่งรัฐบาลจะต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ประมาณปีละ 5,000 ถึง 6,000 ล้านบาท (จินตนา พัฒนพงศ์ธร, 2550)

สถานการณ์ของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียในจังหวัดสระแก้ว จากข้อมูลรายงาน ปี พ.ศ. 2550 โดยฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว ได้ทำการรวบรวมข้อมูล และ

ผลงานการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียในหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 3,068 ราย ผลการตรวจคัดกรอง พบว่าเป็นพาหะของโรค จำนวน 933 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.4 และสามารถติดตามสามีของหญิงมีครรภ์ เพื่อมารับการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียได้เพียง 522 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.95 ของหญิงตั้งครรภ์ที่พบว่าเป็นพาหะ และเมื่อตรวจคัดกรองสามีที่สามารถติดตามได้ พบว่าเป็นพาหะของโรค จำนวน 260 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.8 ของคนที่มาตรวจทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว, 2550)

จากสถานการณ์ ดังกล่าว จังหวัดสระแก้วจึงอาจมีจำนวนผู้ป่วยที่จะต้องให้การดูแล และรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นอีกตามลักษณะอาการ การดำเนินของโรคที่แตกต่างกันออกไปตามชนิดของสายฮีโมโกลบินที่ผิดปกติ โดยพบตั้งแต่รุนแรงมากที่สุด คือเสียชีวิตหลังคลอด หรืออาจมีชีวิตอยู่แต่การเจริญเติบโตไม่สมอายุ หรือบางรายอาจไม่แสดงอาการผิดปกติให้เห็น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้คนได้รับการถ่ายทอดของฮีโมโกลบินที่ผิดปกติชนิดไหน และอย่างไร คือได้มาจากทั้งพ่อและแม่หรือจากพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง ซึ่งผู้ป่วยที่เป็นโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียที่มีอาการโลหิตจางมาแต่กำเนิด ถ้าเป็นมากจะมีตัวเล็ก แคระแกร็น นอกจากนี้ หากผู้ป่วยมีภาวะเหล็กเกินจากเม็ดเลือดแดงแตกง่ายและปล่อยธาตุเหล็กออกมา รวมทั้งภาวะเหล็กเกินจากการได้รับเลือด ซึ่งจะไปสะสมที่อวัยวะต่าง ๆ ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนได้ เช่น มีตับโต ม้ามโต หัวใจวาย และอาการแทรกซ้อนอื่น (สุทัศน์ พุเจริญ และปราณี พุเจริญ, 2539; Martin & Butler, 1993)

โรคโลหิตจางธาลัสซีเมียเป็นโรคเรื้อรังที่มีโอกาสรักษาให้หายขาดได้น้อย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยและญาติด้านร่างกาย และจิตใจ กระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วยของครอบครัว และกระทบต่อรัฐบาลด้านค่ารักษาพยาบาลไปจนตลอดอายุขัยของผู้ป่วย รวมถึงอุปสรรคต่างๆ ในการศึกษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมของผู้ป่วย แต่ประชาชนทั่วไปยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันและควบคุมโรค และยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคนี้ หากประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันและควบคุมโรค โดยการให้ความร่วมมือในการตรวจคัดกรองพาหะของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีก่อนแต่งงานหรือก่อนตั้งครรภ์ เพื่อวางแผนก่อนการมีบุตร ก็จะถือว่ามีส่วนช่วยในการควบคุมและป้องกันโรคได้มาก (วีระศักดิ์ พุทธาศรี และคณะ, 2547) และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพล ลิ้มวัฒนานนท์, จุฬารักษ์ ลิ้มวัฒนานนท์ และอรุณี เจตศรีสุภาพ (2548) ศึกษาถึงต้นทุนประสิทธิผลในการป้องกันและควบคุมโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียด้วยมาตรการวิธีการตรวจคัดกรองก่อนการสมรสและการตรวจคัดกรองหญิงมีครรภ์เมื่อไปฝากครรภ์ พบว่า การตรวจคัดกรองโรคทั้งแบบก่อนการสมรสและเมื่อไปฝากครรภ์ สามารถลดจำนวนทารกเกิดใหม่ที่เป็นโรค และยังสามารถลดต้นทุนด้านสุขภาพโดยรวมลงได้ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างวิธีการตรวจคัดกรองทั้งสอง พบว่า การตรวจ

คัดกรองแบบก่อนการสมรสมีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สูงกว่าการตรวจคัดกรองแบบเมื่อไปฝากครรภ์ทั้งในแง่ประสิทธิผลและต้นทุน ซึ่งในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์เป็นที่ยอมรับกันว่าการป้องกันจะนำไปสู่การประหยัดต้นทุนด้านสุขภาพได้มากกว่าการรักษา (วีระศักดิ์ พุทธาศรี และคณะ, 2547)

อุบัติการณ์ของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายของประชากร การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นโดยไม่รู้ตัว ความตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันโรคน้อยมาก (ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา, 2550) ผู้ป่วยและประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับโรคนี้น้อยมาก รู้กันเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วย/ญาติ และผู้ดูแลรักษาเท่านั้น หรือแม้แต่ผู้ที่เป็พหะก็ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก เพราะโรคนี้ไม่ติดต่อไปยังผู้อื่น จึงไม่มีการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคอย่างจริงจัง (วีระศักดิ์ พุทธาศรี และคณะ, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิราวรรณ ราชี (2551) พบว่า การรณรงค์ให้สตรีตั้งครรภ์รับมาฝากครรภ์ตั้งแต่รู้ว่าตัวเองตั้งครรรนั้น ยังไม่ค่อยได้ผลมากนัก ส่วนมากละเลยไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการฝากครรภ์ นอกจากนี้บางส่วนยังไม่รู้ตัวว่าตัวเองตั้งครรร โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม และในกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป จึงทำให้ขาดโอกาสที่จะได้รับการตรวจคัดกรองโรคที่พ่นมา การดำเนินนโยบายของประเทศไทยในการควบคุมและป้องกันโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย คือการตรวจคัดกรองและการตรวจยืนยันในหญิงตั้งครรรและคู่สมรส เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยก่อนคลอดนั้น หากพบว่าทารกในครรรเป็นโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียก็จะนำไปสู่ความลำบากใจของคู่สมรสว่าจะทำแท้งเพื่อบรรลุดตามนโยบายการควบคุมและป้องกันโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย หรือจะมีบุตรไว้ด้วยความรักพร้อมร่วกันเผชิญกับปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ที่ตามมาพร้อมกับโรค นอกจากนั้นการตัดสินใจที่จะทำแท้งก็ยังเป็นทางเลือกที่เจ็บปกับความรู้สึกผิดทางศาสนาและกฎหมาย ซึ่งนโยบายดังกล่าว ทำให้คู่สมรสแทบจะไม่มีทางเลือกใดที่ดีกว่าการยุติการตั้งครรรหากพบว่าทารกในครรรเป็นโรค ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจและสังคม ดังนั้น การป้องกันไม่ให้มีทารกเกิดใหม่เป็นโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียโดยเริ่มตรวจคัดกรองโรคที่หญิงมีครรร จึงถือว่าเป็นการเริ่มที่อาจจะสายเกินไปสำหรับการควบคุมและป้องกันโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียชนิดรุนแรงให้ลดลงและหมดไปได้ (วีระศักดิ์ พุทธาศรี และคณะ, 2547) จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการดำเนินการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ตั้งแต่ก่อนการสมรส ซึ่งกลวิธีที่สำคัญที่จะนำมาสู่ความสำเร็จดังกล่าวคือ การให้ความรู้ การสร้างเจตคติที่ดี และสนับสนุนให้เกิดความตั้งใจในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นที่มีความคิดอยากเป็นอิสระ มีความต้องการการเรียนรู้โดยเริ่มคิดพึ่งพาตนเองมากกว่าที่จะเรียนรู้จากคำสั่งสอน

ของคนอื่น (พนม เกตุมาน, 2550) และเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว รู้จักพิจารณาตนเองและสังเกตว่าคนอื่นเขามีความรู้สึกต่อตนเองอย่างไร ทั้งพยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นไปในทางที่สังคมยอมรับ โดยจะพยายามเรียนแบบอย่างจากบุคคลอื่นหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเห็นว่าดี (จิราภรณ์ รัตนพงศ์, 2552) อีกทั้งเป็นช่วงวัยพื้นฐานของการปรับตัวเป็นผู้ใหญ่ หากนักเรียนในวัยนี้ได้รับการส่งเสริมทางด้านสุขภาพและวิถีทางดำเนินชีวิตที่ดี จะช่วยให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ตามแผนงานโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554 ยุทธศาสตร์ที่ 1 เรื่องการเรียนการสอน “โรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย” ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงวัยที่มีจินตนาการสูง ต้องการแสดงความคิดเห็นของตนเองมากกว่า จึงไม่ชอบการเรียนการสอนที่เน้นความจำ และมีความสามารถเรียนรู้ เข้าใจถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งขึ้น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น (พนม เกตุมาน, 2550) ซึ่งการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย โดยวิธีสตอรีไลน์ เป็นวิธีที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 โดยมีการผูกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียนในแต่ละตอนให้ต่อเนื่อง กำหนดเส้นทางเดินเรื่องโดยใช้คำถามหลักเป็นตัวนำสู่การเรียนรู้ เป็นการเรียนตามสถานการณ์จริงในเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะของผู้เรียนด้านการคิด วิเคราะห์ การมีส่วนร่วมโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเองที่เน้นการปฏิบัติ และการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้เป็นอย่างดีที่ อีกทั้งรูปแบบกิจกรรมสามารถยืดหยุ่น และผสมผสานกิจกรรมที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (วลัย พานิช, 2544)

พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงด้านการบริหารจัดการในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค เพื่อให้การดูแลบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่มีปัญหาสุขภาพ หรือมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาที่สำคัญของพื้นที่ หรือของประเทศ โดยการบูรณาการองค์ความรู้ แนวคิดทฤษฎี ผลการศึกษาวิจัย เพื่อผลลัพธ์ในการพัฒนานวัตกรรมหรือกระบวนการประเมินผลในการดูแลบุคคล ครอบครัว และชุมชน (มติที่ประชุมคณะกรรมการและการสอบความรู้ ความชำนาญเฉพาะทางฯ, 2551) ดังนั้น การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียโดยวิธีสตอรีไลน์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเป็นการหาแนวทางปรับปรุงให้การดำเนินงาน

ด้านการป้องกัน และควบคุมโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถเชื่อมโยงความรู้เพื่อการแก้ไขปัญหา และใช้ทักษะการคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรองถึงผลลัพธ์ หรือประโยชน์จากการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย โดยผลจากการตรวจคัดกรองโรคนั้นทำให้บุคคลทราบผลไปตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษาผลของกระบวนการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ต่อความรู้ เจตคติ และความตั้งใจในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย มีรูปแบบการให้ความรู้ที่ครอบคลุมถึงสถานการณ์และอันตรายของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ผลกระทบต่อเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่ตามมา และสนับสนุนให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการตรวจคัดกรองโรค สนับสนุนให้เกิดเจตนา หรือความตั้งใจต่อการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีก่อนสมรส อันจะนำไปสู่การประหยัดต้นทุนด้านสุขภาพได้มากกว่าการรักษาในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตประชากรของประเทศ ลดภาระทางการรักษาพยาบาล ลดภาระทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ

คำถามการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์จะสามารถเพิ่มความรู้ เจตคติและความตั้งใจในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลของกระบวนการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ต่อการสร้างความรู้ เจตคติในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย และความตั้งใจในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนนเจตคติต่อการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.3 เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนนความตั้งใจในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สมมุติฐานการวิจัย

ภายหลังการทดลอง นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย เจตคติต่อการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย และความตั้งใจในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียดีขึ้น มากกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองในนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จังหวัดสระแก้ว ด้วยกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียโดยวิธีสตอรีไลน์ สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Cluster Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ขยายโอกาส ตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 2 โรงเรียน สุ่มได้ โรงเรียนเหล่าอ้อยเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 52 คน โรงเรียนหนองสังข์เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 44 คน รวมทั้งหมด 96 คน ระยะเวลาในการศึกษา 1 มกราคม พ.ศ. 2554 - 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย เจตคติต่อการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย และความตั้งใจตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนชาย หรือหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. โรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย หมายถึง โรคเลือดชนิดหนึ่งที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม มีความผิดปกติของการสร้างฮีโมโกลบินทำให้เม็ดเลือดแดงมีลักษณะผิดปกติ และมีอายุสั้นกว่าเม็ดเลือดแดงของคนปกติ ทำให้เกิดอาการซีด เลือดจางเรื้อรัง และมีภาวะแทรกซ้อน สาเหตุเนื่องมาจากมียีนที่ผิดปกติจาก พ่อ และแม่
3. พาหะ หมายถึง ผู้ที่มียีนผิดปกติของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียแฝงอยู่ ไม่มีอาการของโรคแต่สามารถถ่ายทอดความผิดปกติหรือยีนโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียนี้ไปยังบุตรได้
4. การตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย หมายถึง การเจาะเลือดเพื่อตรวจหาภาวะการเป็นพาหะของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียทั้งในเพศหญิงและเพศชาย

5. ความรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย หมายถึง ระดับความจำ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสถานการณ์ของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย สาเหตุ อาการ การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ผลกระทบ และแนวทางการป้องกันควบคุมโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย โดยวัดเป็นแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับน้อย

6. เจตคติต่อการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ของนักเรียนต่อขั้นตอนหรือวิธีการตรวจคัดกรอง โดยการเจาะเลือดที่แขนบริเวณข้อพับจาก หลอดเลือดดำ ประมาณ 2-5 มิลลิลิตร เพื่อการคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย โดยวัดเป็นมาตร ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ไม่แน่ใจ น้อย และน้อยมาก

7. ความตั้งใจในการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย หมายถึง เจตนา ความมุ่งมั่น ที่จะตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียของนักเรียนเอง โดยผ่านกระบวนการทางความคิด และการไตร่ตรองถึงผลดีและผลเสียของการตรวจคัดกรองโรค โดยวัดเป็นร้อยละของความเป็นไปได้ที่จะตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีก่อนสมรส

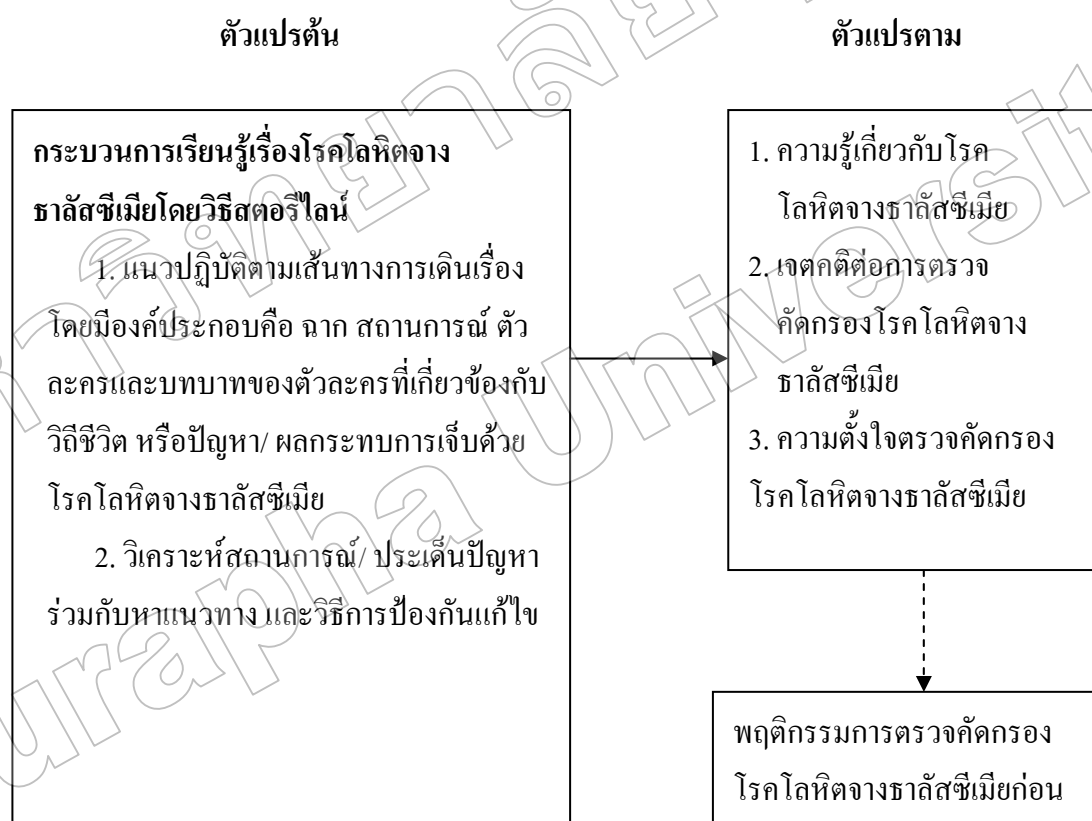
8. กระบวนการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่ใช้การเล่าเรื่อง (Story Line) เพื่อการแก้ปัญหา (Problem-solving) โดยการเล่าเรื่องราวที่มีการผูกเรื่องให้เกี่ยวข้องกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ในแต่ละตอน มีเส้นทางเดินเรื่องโดยใช้คำถามหลัก เป็นตัวนำสู่การเรียนรู้ กำหนดให้มี ฉาก สถานที่ ตัวละครหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ หรือ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการทำหน้าที่เป็นผู้แสดง หรือใช้บทบาทสมมติที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้สร้างจินตนาการตามวิถีชีวิต หรือประสบการณ์ชีวิตของตนด้วยเรื่องราวที่กำหนด เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการคิด วิเคราะห์ และการไตร่ตรองในการวางแผนแก้ไขปัญหาโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ร่วมกัน

9. ประสิทธิภาพการรับรู้โรค หมายถึง การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย ซึ่งได้แก่ บุคคลในครอบครัวป่วยเป็นโรค หรือมีเครือญาติป่วยเป็นโรค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย โดยมีเนื้อหาครอบคลุมถึงสถานการณ์และอันตรายของโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย การถ่ายทอดทางพันธุกรรม และผลกระทบของโรค โดยใช้การเล่าเรื่องราวที่มีการผูกเรื่องให้เกี่ยวข้องกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียในแต่ละตอน มีเส้นทางเดินเรื่องโดยใช้คำถามหลักเป็นตัวนำสู่การเรียนรู้ กำหนดให้มี ฉาก สถานที่ ตัวละครการดำเนินชีวิต และมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์ หรือปัญหาที่เชื่อมโยงกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการทำ

หน้าที่เป็นผู้แสดง หรือใช้บทบาทสมมุติที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้สร้างจินตนาการตามวิถีชีวิต หรือประสบการณ์ชีวิตของตนตามเรื่องราวที่กำหนด เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการคิด วิเคราะห์ และการไตร่ตรอง ในการวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยวิธีสตอรีไลน์ซึ่งจะส่งผลต่อ ความรู้ เจตคติต่อการตรวจคัดกรองโรค และความตั้งใจในการปฏิบัติพฤติกรรมการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังเข้าข้างสู่วัยเจริญพันธุ์ อันจะนำไปสู่พฤติกรรมการตรวจคัดกรองโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีก่อนสมรสตามแนวคิดทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (1991) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ในภาพที่ 1

————> แสดงความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อกันตามกรอบแนวคิดการศึกษา

-----> แสดงความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อกันแต่ไม่ได้ศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย